

CULTURA CREȘTINĂ

revistă lunară

Redacția și Admini-
strația:
Blaj (Transilvania).

Abonamentul:
Pe an . . . 70 lei.
Pe șase luni. 35 lei.

Redactor responsabil:
Dr. Victor Macaveiu
BLAJ.

Actualități.

Serbările dela Blaj.

Ca în toți anii, de când se serbătorește cu o tot mai generoasă splendoare ziua de 3/15 Maiu, evocatoare de mari amintiri, martore adunării din 1848 de pe Câmpul Libertății și în anul acesta — an jubilar — cu un fast neîntrecut, cu o risipă decorativă de cortegii istorice, de concerte frumoase, de steaguri tricolore, de banchete, cu o bogăție de discursuri și de vorbiri naționale, de toaste cu și fără desuuri politice, și în anul acesta Blajul s'a arătat vrednic de soarta ce i-a fost hărăzită: să păstreze și grijească cu sfințenie și cu fidelitate de sentinelă trează Peatra și Câmpul Libertății. Să le păstreze în curățenia marilor tradiții ca și în solemnitatea marilor învățăminte.

Loc de peregrinaj pentru toată suflarea românească, unde să se închine sufletul neamului umbrelor neîntrecuților desrobitori dela 1848 și frumseței operei lor, unde să soarbă în inimi și roua de pe firicelele de iarbă incolțită și răsărită din gliea căleată acum sunt 75 de ani de Bărnăușiu, de Avram Iancu, de Axente și de cei 40,000 de iobagi, sosiți din toate colțurile Ardealului să-și scuture și sdrobească lanțurile de rușine ale degradării omenеști!

Loc de peregrinaj pentru cei mici și pentru cei mari, pentru sfințici de tron și pentru eleve de liceu, pentru plugari necăjiți, pentru episcopi și pentru preoți dela sate, însă mai mult decât pentru oricine, în această zi de 3/15 Maiu, pentru tinerimea dela toate școlile, care în cadrele unor serbători naționale va învăța, ce nu le va părăsi gândul niciodată:

să trăească palpitând din cultul străbunilor și din profundele taine ale sufletelor lor să scoată toată mândria și toate energiile pretinse dela cei cari vin cei dintâi ca temeuri de speranțe pentru viitor!

Intr'adevăr serbările de 3/15 Maiu pot fi privite sub trei aspecte: unul național, al doilea politic, al treilea educativ.

A fost întâia adunare *națională* a Românilor ardeleni adunarea din 1848. Intr'insa s'au strâns pentru întâia oră toți fruntașii neamului „fruntașii națiunii române, să delibereze despre soarta și cele venitoare ale poporului“. Cu „o seriozitate cu adevărat romană“ zecile de mii „au manifestat pe lângă fruntașii lor“ chibzuind cele de făcut petru „salutea“ poporului românesc, căruia îi joară „credință veșnică“. Laturea pur națională a adunării care a început revoluția din 1848 este aceea, care mai mult atrage lumea la Blaj. Ardelenii simt mai bine ca oricine ce înseamnă în viața unui popor idea naționalismului; cum putea înfăptui unitatea de gândire și de acțiune a milioane de oameni, cum triumfează de toate obstacolele, fărămișează toate deosebirile de vederi, torcând într'un singur fir toate aspirațiile, toate revendicările, pentru izbânda cea mare în războiul de toate zilele a existenței unui neam.

De aceea, fiind Blajul, locul de peregrinaj cucernic la amintirile trecutului, cel mai elocvent loc al celui mai pios peregrinaj, de 3/15 Maiu, serbările comemorative reînnoesc în suflete luptele trecutului, cu toată curățenia și cu toată asprimea lor, deșteptând încă odată palpătări tainice de dragoste naivă, de dragostea naivă, arzătoare a celor de demult pentru neamul românesc.

Aspectul *politic* al serbărilor dela 3/15 Maiu încurcă multe minți mai puțin calme. Fără îndoială Adunarea Națională dela 1848 a avut un caracter eminent politic. Programul ei, discursul lui Bărnuțiu, hotărârile luate, drepturile omului restabilite, începutul de demersuri pe lângă diriguitorii politici de pe atunci, lămuresc acest al doilea aspect al lui 3/15 Mai. În 48 la Blaj s'a făcut politică și încă politică revoluționară, încadrând neamul românesc de dincoace în marea frățietate a tuturor neamurilor din lume, cari se sbăteau după libertăți politice individuale și de clasă, ori pentru câștigarea drepturilor esențiale ale vieții omenești de pretutindeni.

Serbările dela Blaj sunt menite să cultive entuziasmul încolțit acum 75 ani pe „Câmpul Libertății“ purificând atmos-

fera înăbușitoare din jurul acestui cuvânt, care se cheamă — politică. Ele voesc să niveleze asperitățile stricătioase ori inutile și să recheme în amintirea generațiilor de totdeauna înaltele idealuri politice ale tribunilor, cari nu și-au precupețit nici odată nici autoritatea, nici influența, cari nu și-au cruțat nici viața, nici desiluziile, nici sângele, nici nimic pentru nimic pe lume.

Iată de ce la Blaj, la Blajul partidului național vin de 3/15 Maiu și reprezentanții altor partide politice. Iată de ce președintele Partidului Național, vorbind anul acesta lângă Peatra Libertății, cu o delicateță și cu un tact admirabil a ținut să nu spună nici un cuvânt despre partidul său, care își comemora și el la leagănul său de naștere a 75-a aniversare. Iată de ce în întreg decursul acestor serbări toți parlamentarii naționaliști au păstrat cea mai severă rezervă și în cuvinte și în atitudini. S'a crezut că în solemnitatea tăcerii se aduce cel mai elocvent prinos memoriei celor mari, propriilor înaintemergători dela 48.

S'a manifestat totuș pentru dl Maniu la Blaj. Ar fi fost și nenatural să nu se întâmple așa. Oamenii cuminți au înțeles pe deplin acest gest. Se putea oare ca pe nepotul lui Simion Bărnuțiu, în ziua de amintire a lui 3/15 Maiu să nu-l încunjori cu toată dragostea pe care o merită? Se putea oare ca organizatorii acestor serbări să influențeze atât de hotărâtori miile de admiratori ai dlui Maniu, încât să rămână impasibili, când ei, de dragul serbărilor, aduseră o jertfă: ascultând cu simpatie pe toți oratorii cari s'au perândat la tribună, de orice culoare politică ar fi fost ei? Mulțimea dela Blaj, care fierbe și clocote, și-a păstrat cu o demnitate vrednică de „seriozitatea romană” dela 48 calmul și frumseța ținutei, lăsând să decurgă admirabilele serbări în alvia lor normală și înțeleaptă. — De aceea, toți oaspeții Blajului s'au depărtat emoționați și mulțumiți.

Aspectul *educativ* al serbărilor a fost înțeles cu prisosință de mulțimea de profesori și studenți și elevi de liceu, cari au stat la Blaj, ca într'un panteon al neamului nostru. Cercetând vechile urme lăsate de învățații dascăli ai școlilor de aici, călcând cu picior sfios peste peatra călcată de Șincai de Maior, de Clain, de Petru Pavel Aron, spunând o vorbă creștinească lângă mormintele tribunilor și ale arhierilor plini de Spiritul Domnului, ori luând de aducere aminte două firi-

cele de iarbă de pe Câmpul Libertății, elevii școlilor din întreagă țara, au dus să imprăștie și printre alții comori de însuflețire și gânduri bune de cinstire a neprihănitelor tradiții de mărire națională.

Rămânând în cadrul fixat dela început, serbările de 3/15 Maiu dela Blaj vor avea totdeauna o chemare în viața României.

Dr. I. COLTOR.

Pagini de istorie.

Cumanii și episcopia lor.

(V.)

5. Pontificele Roman și Cumanii. — Brodnicii.

Odatăce Cumanii, din sfatul dominicanilor, au apelat la ierarhia bisericească, chestiunea trebuia să ajungă la Vicarul lui Isus Hristos pe pământ, dela care pornește sfântul lanț al ierarhiei. Primatul Ungariei, crezând de datoria sa a informa pe capul Bisericii despre o afacere atât de însemnată, trimite îndată la Roma pe arhidiaconul de Zala cu o scrisoare în care expune papii tot ce am povestit mai sus despre delegația cumană, cerându-i totodată împuternicirile trebuincioase, pentru a putea aduce la îndeplinire dorința lui Bortz-Membrok. Informat din partea dominicanilor din Cumania despre marea vază și valoare a autorității la Cumani și în „țara vecină a Brodnicilor“, Robert roagă pe Pontificele Roman să-i schimbe votul care-l mâna în Palestina, dându-i voie a merge în misiune la Cumani și în țara Brodnicilor în calitate de *delegat apostolic*. Se vede că dominicanii din Cumania îi vorbiseră și de „acea țară vecină a Brodnicilor a căror convertire se speră“.

Papa îi răspunde la 31 Iulie 1227, scriind că a primit epistola primatului „nuper“, adecă nu de mult, mai deunăzi; nu cunoaștem scrisoarea originală a lui Robert, dar ea se poate reconstrui cu siguranță din răspunsul papii.

În răspunsul său, Gregoriu IX nu știe cum să-și exprime bucuria și cum să laude bunătatea și mila Mântuitorului lumii, care iubește tot ce a făcut și care nu vrea pierzarea nimănui, ci mântuirea tuturor; Isus Hristos și-a aruncat zilele

acestea privirile sale pline de milă asupra neamului cuman, deschizându-i poarta mântuirii și chemând la calea adevărului pe ceice zăceau până acum în întunerecul ignoranței păgâne.

După această introducere, papa repetă faptele de cari a fost informat de arhidiaconul de Zala și prin scrisoarea primatului Ungariei. Câțiva nobili cumani (am văzut că erau 13 împreună cu fiul lui Bortz) au ajuns la harul botezului prin ministerul lui Robert; un principe din Cumania, cu numele Bortz, cu toți supușii săi, dorește să primească credința creștină dela arhiepiscopul primat; deaceea a trimis în chip deosebit către acesta pe unicul său fiu, întovărașit de frații predicatori, lucrători în secerișul Domnului din Cumania, rugându-l să meargă la dânșii în persoană spre a le arăta calea vieții și a-i aduce la cunoștința adevăratului Dumnezeu.

Trecând apoi la rugămintea arhiepiscopului de Strigoniu, îi schimbă votul pelerinajului în Palestina, dându-i voie să plece în Cumania și în țara vecină a Brodnicilor, a căror întoarcere se nădăjduște; și, fiindcă autoritatea are o mare valoare în ochii acestor două popoare, papa îl numește *delegat apostolic* în țara Cumanilor și a Brodnicilor; ca atare, în calitate de reprezentant al Sfântului Scaun, el are înputernicirea de a predica în aceste țări, de a boteza, de a ridica biserici, a hirotoni preoți, a *institui episcopi* și, în genere, a face tot ce privește cultul și răspândirea credinței.

În concluzie, Gregoriu IX îl asigură pe Robert că i-a dat bucuros această putere, atât din pricina binelui mai mare ce urmează din această delegație apostolică, în comparație cu un pelerinaj în Palestina, cât și din cauza râvnei apostolice a arhiepiscopului¹⁾.

Astfel, drumul e deschis pentru apostolatul lui Robert în Cumania și țara Brodnicilor. Înainte însă de a începe acest capitol, să ne oprim puțin la acești Brodnici, puși în legătură cu activitatea viitoare a delegatului apostolic.

Hotarul apusean al țării Brodnicilor — *terra Brodnicorum* — se poate determina cu o oarecare aproximație din diploma lui Andrei II, regele Ungariei, dată cavalerilor teutoni din Țara Bârsei în anul 1222, pentru a ratifica între altele și noua cucerire a acestora în Cumania. Regele desemnează teritoriul

¹⁾ Hurmuzaki-Densușianu, Documente I, 1 (București 1887) 102. Pfeiffer, op. cit. pag. 179—180, Doc. Nr. 32.

teuton din Moldova prin cuvintele: „Țara care se întinde dela sfârșitul ținutului Kreuzburg până la hotarele Brodnicilor¹⁾“. Știm însă că ținutul ardelenesc al Kreuzburg-ului se află la răsărit de Țara Bârsei, între Târlunga și Carpații Moldovei cu cotitura spre Muntenia²⁾. Aici era „sfârșitul ținutului Kreuzburg“, iar țara dăruită de Andreiu II cavalerilor teutoni, se întindea de aici spre răsărit până la hotarele Brodnicilor. Prin urmare, nu se poate afirma că țara Brodnicilor se afla „lângă hotarele ținutului Kreuzburg“ sau că se mărginea cu Ardealul, deoarece diploma din 1222 ne arată lămurit, că între hotarul Kreuzburg-ului și țara Brodnicilor se găsea la mijloc teritoriul moldovenesc al Teutonilor; cu aceasta se clatină și teoria Brodnicilor în Ardeal³⁾. Astfel „*terra Brodnicorum*“ nu se mărginea cu Transilvania, ci trebuie căutată mai încoace în interiorul Moldovei. Un punct de razim în această privință e tocmai teritoriul din Moldova al cavalerilor teutoni, despre care știm că se întindea din Carpați până la Siret; și cum la hotarul răsăritean al acestui teritoriu e arătată țara Brodnicilor, urmează că „*termini Brodnicorum*“ coincide cu Siretul. După alungarea cavalerilor teutoni și înființarea episcopiei cumane, întreaga cucerire teutonă din părțile noastre alcătuia dieceza episcopului Teodoric al Cumanilor; știm însă că, în Moldova, pământul acestui episcop era cuprins între Carpați și Siret⁴⁾; așa că hotarul răsăritean al țării Brodnicilor cade cu siguranță la Siret, care era totodată, pentru scurtă vreme, granița extremă a suveranității maghiare. Astfel Bela IV putea scrie, la 1254, către papa Inocențiu IV, că regatul unguresc e înconjurat la răsărit de *Galitia* (Haliciu), *Cumania* și țara

¹⁾ Hurmuzaki-Densușianu, Documente I, 1 pag. 75: et a fine terrae Cruceburg terram, quae vadit usque ad terminos Prodnicorum (addidimus).

²⁾ Cf. studiul nostru Istoria catolicismului în Moldova, epoca teutonă, cap. IV în Cultura creștină, IX (Blaj 1920) 148—9 și cap. V, ibid. pag. 152.

³⁾ Amândouă părerile se găsesc în opera postumă a regretatului Dr. Aug. Bunea, Incercare de istoria Românilor până la 1382 (București 1912) 129.

⁴⁾ Rogerius, Miserabile carmen, cap. 20, ed. Scwandtner, Scriptorum rerum Hungaricarum — infol., I (Viena 1746) 302, Zerech = Seret = Siret.

Brodnicilor, iar spre miazăzi de Bulgaria¹⁾. Din mărturia aceasta, combinată cu diploma din 1222 și cu faptul că țara Teutonilor se întindea spre răsărit până la Siret, concludem că țara Brodnicilor începea cu malul stâng al acestui râu și că era așezată mai mult în sudul Moldovei, lângă Siretul inferior²⁾.

Cu privire la *naționalitatea* Brodnicilor, punctul de plecare de până acum a fost bula din 1222 „*Inter regalis excellentiae insignia*“, prin care Honoriu III (1216—1227) confirmă diploma din acelaș an a lui Andreiu II, regele Ungariei. Pe când în hrizovul acesta din urmă cetim că regele dă cavalerilor teutoni țara „*quae vadit usque ad terminos Prodnicorum*“³⁾, în bula confirmării e vorba de țara „*quae procedit usque ad terminos Blacorum*“⁴⁾. Faptul că în actul papal, care reproduce cuprinsul diplomei lui Andreiu II, numele *Brodnicilor* e înlocuit cu cel al *Vlahilor* a împins pe *Hunfalvy* să emită părerea că Brodnicii sunt de naționalitate română⁵⁾; părerea lui *Hunfalvy* a devenit teză sigură la *Radu Rosetti*⁶⁾, canonicul *Bunea*⁷⁾ și *Romul Câdea*, care citează pentru aceeaș teză și pe dl *N. Iorgă*⁸⁾; D. Onciul, luând în considerație și numele slav al Brodnicilor (*brod* = vad, *brodnic* = locuitor pe vad sau lângă un râu mai mare), ține calea de mijloc, afirmând că Brodnicii erau o *populațiune mixtă*,

¹⁾ Hurmuzaki—Densușianu, Documente I, 1 pag. 260 sus: *Regnum Hungariae... diversis infidelium generibus circumseptum, ut pote Ruthenorum, Cumanorum, Brodnicorum a parte orientis; Bulgarorum et Boznenzium haereticorum a parte meridiei.*

²⁾ La aceeaș concluzie ajunge și D. Onciul, *Originile principatelor române* (București 1899) 89—90.

³⁾ Hurmuzaki—Densușianu, Documente I, 1 pag. 75.

⁴⁾ Idem, *ibid.*, pag. 77.

⁵⁾ *Hunfalvy*, *Die Rumänen und ihre Ansprüche* (Wien—Teschen 1883) 83.

⁶⁾ *Radu Rosetti*, Brodnicii, în *Revista nouă*, III (București 1890) 61.

⁷⁾ Dr. *Augustin Bunea*, *Încercare de istoria Românilor până la 1382*, scriere postumă, ed. Academiei Rom. (București 1912) 129.

⁸⁾ *Romulus Câdea*, *Der Katholizismus in den Donaufürstentümern* (Leipzig 1917) 3, nota 2: *Prodnici* oder *Brodnici* sind Rumänen. Vgl. *Iorga*, *Gesch. des rum. Volkes* I S. 133, 138.

*compusă din Români și Slavi*¹⁾, pe când istoricii ruși susțin naționalitatea rusească a mult discutatului popor²⁾.

Nu se poate tăgădui, că atât teoria lui Hunfalvy și a istoricilor noștri, cât și aceea a scriitorilor ruși inspiră multe și serioase nedumeriri, mărite simțitor prin slăbiciunea, și deseori neseriozitatea, dovezilor pe cari se razimă amândouă tezele. Mai întâiu e sigur că nici Românii, nici Rușii nu erau *nomazi* în această epocă și în această parte a Europei. Brodnicii însă prezintă toate semnele unui *popor nomad*, mutându-se din loc în loc, întocmai ca Mongolii și Cumanii. Intr'adevăr, la 1147, când sunt amintiți pentru prima dată în analele rusești³⁾, ei apar tocmai pe malurile râului Oca, afluent al fluviului Volga, alături de Cumani, ca aliați ai prințului rus Sviatoslav⁴⁾; la 1186—7 îi întâlnim, tot alături de Cumani, ca aliați ai Vlaho—Bulgarilor, în luptă împotriva Bizanțului, dincolo de Dunăre⁵⁾; la 1222 și 1254 țara lor e indicată în sudul Moldovei, lângă Siretul inferior, cum am arătat mai sus; la 1223, îi găsim tocmai la Calca, lângă Don, ca aliați ai Mongolilor, luptând împotriva Rușilor și Cumanilor, sub conducerea „voevodului“ lor Ploskinia⁶⁾. Astfel îi vedem când la marginea răsăriteană a Rusiei, când în fundul Cumaniei, când în Moldova, când în Bulgaria și imperiul bizantin; acuma apar la Oca și Volga, acuma la Siret, acuma în Balcani, acuma la Calca și Don; odată sunt aliații Rușilor, odată ai Cumanilor, odată ai Mongolilor împotriva celor dintâiu, odată iarăș ai Valahilor și Bulgarilor. Chiar Karamsin, care-i socotește de Ruși, e silit să constate asemănarea lor cu popoarele barbare și nomade, adăugând că „duceau o vieță sălbatecă⁷⁾“. Cu greu se pot aplica acestea la Românii din Moldova, Afară de aceasta, în epoca despre care vorbim, atât Rușii cât și

1) D. Onciul, Originele principatelor, pag. 90.

2) Idem, ibidem, pag. 238—9, nota 28.

3) Idem, ibid., pag. 89 și 238 nota 25.

4) M. Karamsin, Histoire de l'empire de Russie, traduite par St.—Thomas et Jauffret, II (Paris 1819) 274. Cf. nota precedentă.

5) D. Onciul, op. cit., pag. 89 și 238 nota 26.

6) Idem, op. cit., pag. 90—1 și 239 nota 29. Să se noteze că Mongolii nu trecuseră încă Niprul, cum am arătat în alt loc.

7) Karamsin, op. cit., II pag. 274.

Românii erau creștini, pe când Brodnicii sunt arătați ca păgâni. Astfel la 1227, Gregoriu IX, în scrisoarea expusă la începutul acestui capitol, pune pe Cumanii păgâni în aceeași linie cu Brodnicii, a căror convertire se nădăjduște, iar delegatul papal e trimis și la aceștia pentru a-i aduce la cunoștința adevăratului Dumnezeu¹⁾. Deasemenea, în scrisoarea din 1254 a regelui Bela IV către Inocentiu IV, Brodnicii sunt numiți păgâni (*infideles*), alături de Cumanii păgâni²⁾. Concludem, așadar, că Brodnicii nu sunt nici Români, nici Ruși. Care e deci naționalitatea Brodnicilor? Credem că Brodnicii nu sunt decât un trib din neamul turcesc al *Berendicilor*, despre cari vorbește cronica lui Nestor³⁾, și cari sunt arătați ca „un popor nomad de seminție turcească. Ei locuiau pe malul stâng al Niprului și au jucat un oarecare rol în războaiele civile ale prinților ruși în veacul al XI-lea. Invinși de Vladimir Monomahul, ei devin tributari Rusiei. Numele lor dispăre cu veacul al XIII-lea⁴⁾“. Locuind la vadurile Niprului, *Berendicii* au fost numiți de către Ruși *Brodnici*, nume care li-a rămas și la vadurile Siretului în Moldova de sud.

Venim la dovezile celeilalte păreri. Temeiul principal pe care se razimă teoria naționalității române a Brodnicilor e faptul că papa înlocuește numele *Brodnicilor* din diploma lui Andreiu II prin cel al *Vlahilor*. Argumentul acesta a căzut încă la 1892, când Zimmermann și Werner au publicat textul critic al bulei din 1222, în care nu se mai cetește „*Blacorum*“ ci tot „*Prodnicorum*“⁵⁾, așa că nu mai poate fi vorba de o înlocuire a numelui. Afară de aceasta, D. Onciul mai aduce următoarele semne pentru pretinsul românism, cel puțin în parte, a Brodnicilor: „faptul că Brodnicii sunt deosebiți ca popor și de Cumani și de Ruși, cum și că ei ajută pe Asa-

1) Hurmuzaki—Densușianu, Documente I, 1 pag. 102.

2) Idem, ibid., pag. 260 sus. Vezi cap. acesta, nota 6. — Dacă Rușii din Galiția (*Rutheni*) sunt creștini, Brodnicii trebuie să fie păgâni, căci numai la Cumani nu se poate aplica »diversa infidelium genera«.

3) Nestor, Cronica rusească, cap. 86, ad an. 6613 (=1105), cap. 82, ad an. 6605 (=1097), ed. Leger pag. 221, 208 și 204.

4) Louis Leger, Chronique dite de Nestor (Paris 1884), dicționarul dela urmă ad vocem *Bérenditches*, pag. 275.

5) Zimmermann—Werner, Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen I (Hermanstadt 1892) 23.

nești în luptele acestora cu Bizantinii, lupte la cari au lua parte și Români din Țara Românească, ar indica că Brodnicii din Moldova meridională erau Români⁶⁾. Dar, „faptul că Brodnicii sunt deosebiți ca popor și de Cumanii și de Ruși” dovedește oare că ei sunt Români? Nu exista atunci, afară de Cumanii și Ruși, nici un alt popor? Dacă, apoi, participarea lor alături de Români la luptele împotriva Bizantinilor, ar indica că ei sunt Români, atunci cu acelaș drept am putea concluda că și Cumanii și Bulgarii erau Români, deoarece aceștia au ajutat în mai mare măsură pe Asănești în luptele acestora cu Bizantinii. Argumentul e bolnav deci de un „nimis probat: ergo nihil probat”. Dealtminteri, prezența lor în Balcani se explică din legăturile ce le aveau cu poporul Cumanilor. Dacă, în sfârșit, la Calca (1223) ei trec, sub conducerea voevodului lor *Ploskinia*, pe partea Mongolilor împotriva Rușilor și Cumanilor⁷⁾, aceasta nu dovedește că ei sunt Români. Numele de voevod, dat lui *Ploskinia* de analele rusești, nu 'nseamnă, cum observă chiar D. Onciul, decât numai „conducător în timp de războiu⁸⁾”; și Constantin Porfirogenitul numise pe *Lebedia* „voevod al Ungurilor” dela Volga⁹⁾: nu cumva și străbunul lui Arpad era Român? A preface apoi pe *Ploskinia* al analelor rusești în *Ploscânea* și a vedea într'nsul un Român, ne pare un joc filologic, fără altă valoare decât aceea a unui haz. Cu metoda aceasta am putea ajunge la identificarea națională a Cumanilor cu Români. Să rămânem deci la fapte pozitive. Că posesiunea Prepostfalva (Probstdorf, Proștea), din sus de Mediaș lângă Târnăvă, se numia, la 1359, *Prodnik*¹⁾, și că lângă Sibiuu întâlnim, la 1223, o moșie cu numele de „*terra Borothnik*”²⁾, nu dovedește naționalitatea

1) D. Onciul, Originile, pag. 90.

2) Idem, ibid., pag. 90—1 și 239 nota 29.

3) Idem, ibid., pag. 91.

4) Constantinus Porphyrogenitus, De administrando imperio, cap. 38: Ungaria Veche se numia *Lebedia* ἀπὸ τοῦ πρώτου βοεβόδου αὐτῶν.

5) Zimmermann—Werner, Urkundenbuch, II (Hermannstadt 1897) 170. Dr. Augustin Bunea, Incercare de istoria Românilor (București 1912) 129.

6) Hurmuzaki—Densușianu, Documente, I, 1 pag. 79: *terra Borothnic* va fi o modificare după fonetica ungurească: *Borodnic* = *Brodnic*; Onciul, Originile, pag. 239 nota 28 în fine.

română a Brodnicilor; nici nu s'a dovedit până acuma că acele numiri din Ardeal sunt în legătură cu neamul păgân și nomad al Brodnicilor. Acele numiri din Ardeal sunt amintiri din epoca slavonă, iar la Slavi *brod* înseamnă *vad* și *brodnic* ar însemna *locuitor pe vad* sau *lângă un râu*¹⁾, *fără a se determina naționalitatea acestui locuitor*; astfel numele în sine nu dovedește nimic cu privire la naționalitate. Din acelaș motiv, numele de *Brodnic*, dat de Ruși poporului despre care vorbim, nu dovedește că el e de naționalitate rusească, precum numele de *Polovfi* (locuitori ai șesului), dat Cumanilor, nu dovedește că aceștia ar fi fost Slavi.

Dr. IOAN FERENȚ.

Apologetica naturii.

Reverii.

Stăteam într'o zi ferbinte de vară la umbra unui brad înalt în societatea plăcută a unui prietin. Soarele era în zenit, îmbrăcat în mantaua strălucitoare a razelor sale aurii, și dogoria firea cu focul inimii sale veșnic tinere. Noi însă ne refugiaserăm de săgețile sale aprinse la umbra primitoare a bradului falnic, și tolăniți în mușchiul moale, priviam cu nesaț la înălțimile azurii, urmărind nouri fugari, cari, ușori ca umbra, alunecau pe fondul senin al ceriului așa de adânc.

Din când în când, prins de toropeală, închideam ochii de jumătate desfătându-mă în dungile, liniioarele, mărgelile sau ghirlandele jucăușe de lumină ce săltau fantastic pe dinaintea ochilor, sau îi închideam de tot, urmărind discul luminos al al soarelui ce se proiecta și strălucea misterios și în camera obscură a pleoapelor închise..., și mă furau atunci încetul cu încetul visuri, icoane, amintiri din alte vremi, de pe alte plajuri, legănându-mă dulce... și nu mai știam de mine.

Dar țipetul prelung al vre-unei paseri de pradă, fâșiițiiu frunzelor legănate de o undă de vânt ceva și mai puternică, sau alt șgomot venit din adâncurile codrului de brad, mă trezeau brusc și mă reculegeam.

¹⁾ D. Onciul, Originele, pag. 90. Dealtminteri, numele de *Brod*, *Brody* se întâmpină foarte des în țările slave.

În clipe de acestea căutam în jur de mine privind la la mulțimea insectelor, găzelor, fluturilor, albinelor, paianginilor roși, galbeni, piestriți de toate mărimile, unele chiar microscopice. Veniau, mergeau, sburau, roiau în jurul meu, urcându-se unele pe mâinile, hainele, părul meu, știind, zumzând, bâziind, bombănind... și privind lumea aceasta minusculă mă furau iarăși gândurile. Socotiam ce vieată smerită, necunoscută duceau acestea toate, având totuș rostul lor în marea gospodărie a naturii. Ele nu se pismuesc unele pe altele, nu pismuesc mai ales ființele superioare lor. Acestea ființe minuscule se mulțumesc cu soarta, ce le-a croit-o lor Ziditorul, și-s fericite, că pot coopera la armonia generală a universului. De ce n'am putea învăța deci atunci când Spiritul sfânt ne îndrumă la pilda furnicei harnice — de ce n'am putea învăța și dela ființele inferioare nouă de a servi lui Dumnezeu în umbra modestiei, în tăcerea datoriei, fără de trufie, fără de ambiție? Da! trebuie să iubim toate făpturile lui Dumnezeu, căci dela toate mult avem de învățat.

Și aci îmi vine în minte figura luminoasă a sf. Francisc de Assisi.

N'a fost nimeni mai delicat ca dânsul în simțeminte de dragoste față de făpturile lui Dumnezeu. Poruncia călugărilor, să sădească în grădini pe lângă legume și flori „surioare flori“ cum le zicea, pentruca unul fiecare văzând frumusețea lor, să se simtă mânat spre Dumnezeu, împins irezistibil de valul puternic al recunoștinței. În Greccio îl vedeau călugării cum se înclina cu dragoste gingașă peste cuibul pușorilor: „frățiorului prihor“; iar în Siena pregătia el însuș cu mâna lui cuibul turturelelor. Când vedea pe stradă viermuleți ce se suceau și și răsuceau, în primejdie să fie călcați de oameni, îi luă frumos în mână, și-i feria din drum. Iarna apoi nu uita nici când să ducă miere în coșnițe pe seama albinelor harnice. Toate făpturile erau pentru dânsul *cavântul* lui Dumnezeu. Făptura îi descoperia pe Făcătorii tuturor ființelor, văzute și nevăzute. Stâncile îi descoperiau puterea lui Dumnezeu, florile fragede sau gurițele de păsăruici, deschise cu încredere dulce, puritatea și frumusețea firească a lui Dumnezeu, sau gingășia infinită a inimii dumnezeiești dela care vine toată darea cea bună și tot harul deplinit. Voia ca toată făptura să-l laude pe Domnul, să-i mulțumească pentru harurile cu cari a copleșit-o bunul părinte ceresc.

„Lăudat să fie Domnul nostru, frate fazanel!“ zicea el paserii ce i-a fost dăruit-o unul din protectorii săi; și fazanul stătea pururea aproape de dânsul și nu voia să cunoască altă prietinie. „Trebuie să cânti laudele Domnului frățioare greere“ zicea el între pomii de oliv ai Porțiunculei, și numai decât frățiorul greer se punea să cânte, și cânta până sfântul nu-l opria.¹⁾ Dar mai ales îi plăceau soarele și focul: „Dimineața, zicea el, când se ridică soarele, toți oamenii ar trebui să laude pe Domnul, care l-a creat spre folosul nostru; căci prin el primesc ochii noștri lumina zilei. Și seara când se face noapte, toți oamenii ar trebui să laude pe Domnul pentru crearea fratelui nostru „focul“, care dă lumină ochilor noștri în întunerecul ce ne împrejmuește. Prin naștere suntem cași orbi cu toții, și Dumnezeu luminează dă ochilor noștri prin mijlocirea acestor doi frățiori. În momentul unei inspirații fericite compusese vestitul imn al soarelui (mai corect al naturii): ce-i arată nobleța sufletului său în toată splendoarea; și pe care însuș Renan n'avea cuvinte destule să-l laude.

Emoționat pentru reevocarea acestor momente mă gândiam: oh! de ar fi și sufletele noastre o harfă pururea vie pentru a lăuda în toată clipa pe Părintele lumii.

*

Dar ce faci, frate, de nu scoți nici un cuvânt din gură, mă intrerupe brusc glasul puternic, cam necăjit al prietinelui Ioan. te-am chemat de vre-o două ori și nu-mi dai nici o atențiune. Iar ești cufundat în lumea visurilor tale? Veșnic acelaș visător incorigibil. Nu știi când se va alege om din tine. Un fantast cum rar se mai află. Sboară prin nuori și stele, și nici că-i pasă de valul spumegător al vieții ce curge puternic, se rostogolește la picioarele sale prin matca largă a vieții. Hai trezește-te, spune-mi ceva, infiripă o conversație, căci mă plictisesc grozav. N'auzi?!

Buimăcit și speriat mă uit la prietinelui meu. Nu-l prea înțelegem... Nu te pricep frate dragă îi răspund într'un târziu. Tu-mi vorbești de vieța lumii, și eu fantastul aflu mai multă vieță și învățătură înălțătoare totodată în mijlocul naturii lui Dumnezeu.

În reveriile mele mă gândiam tocmai la lucrul acesta.

¹⁾ Cfr. danezul Joan Joergensen „San Francesco d'Assisi“, Torino. pag. 426.

Povești frate dragă! Visuri nebune! Nu te vei trezi odată la simțul realității?

Ei lasăm în pace cu vorbele tale ironice. Nu sunt vizionar și fantast cum mă crezi. Binevoiește și mă ascultă barem odată în vieța ta. Cred că îmi vei da în sfârșit dreptate și mie, omului excentric, cum îți place să mă numești și bajocorești. Susțin așadar, că din contemplarea naturii înveți mai mult decât din val vârtejul lumii tale ce sburdă, știe numai petrece, și se lasă în brațele unui desfrâu fără de margini. Și fiindcă suntem în mijlocul codrului secular la ce ne-am putea îndrepta atențiunea dacă nu la lumea arborilor: lucrul cel mai banal după părerea ta, prilej de cea mai minunată meditație după mine.

Lasă deci să-ți sboare gândul în pustiul Sahariei peste care suflă vântul cald: Samumul pustiitor. În oazele acestei pustietăți crește palmierul, regele oazei cum îl numește arabul în graiul său poetic. Rotește-ți privirea jur împrejur în pustia largă. Nicăiri petalele unei flori, nicăiri un fir de iarbă: chiar și despoiată de monștrii inchipuiți de poveștile bătrânilor, chiar și nuanțată mai dulce de descrierile scriitorilor moderni, pustietatea ne oprimă totuși: firea tace.

Nu, iubite prietino! Ai dreptate și stăteam tocmai să continuu, aducându-ți ca pildă codrul de brad în mijlocul căruia ne aflăm. Stai deci și ascultă-mă. Vei vedea, că acest codru de mândrii brazi ne va sugera idei nu mai puțin înălțătoare, pe cari trebuie să le primească orice inimă deschisă pentru nobile avânturi.

Desfătatuți-ai ochii, scumpul meu, privind cu luare aminte la pădurile de brad? Ce frumoși sunt brazii, cari cresc des unul lângă altul, cu trunchiul lor neted, drept și svelt, ce săgeată ca o sulică lungă înălțimile albastre cu ramurile lor pururea verzi, ce se subție și scad treptat spre vârf. De câte ori îi privesc îmi par o oaste mândră înșirată frumos ca pentru luptă, cu avânt și foc tineresc în piept, care apără culmile sîcstare de orice atac potrivnic. Înșiruiți des, umăr la umăr, înfruntă viscole și vijelii, și sau răsboesc de-l înving pe dușman în vreme de restriște, când tună și fulgeră și e prăpăd în cer și pe pământ parcă s'ar nărui ceriurile, sau cad cu toții șiruri, șiruri, culcați unul lângă altul, unul peste altul; frumoasă pildă de solidaritate desăvârșită. N'ai observat apoi, scumpe amice, cum aceste făpturi alese sunt simbolul cel mai frumos al

ființei noastre materiale-spirituale? Te miri? Stai și ascultă! Bradul își are rădăcinile înfipite în pământ în huma nutritoare, ca orice plantă și arbore. Însă rădăcinile nu-i sunt prea adânc înfipite în solul mamă. Sunt mai mult împrăștiate și lățite sub coaja pământului, aproape de suprafața lui, decât pătrunzând afund în măruntaele solului. Parcă s'ar feri de un contact prea intim, de o legătură indisolubilă, oarecum, cu pământul. De aceea vedem adeseori o parte din rădăcini ieșite la suprafața pământului, la aer, să respire larg, căci pentru atmosferă curată parecă, e făurită întreagă făptura acestui arbore frumos. Într'adevăr, spre a repara oarecum și mult puținul contact cu materia himei vulgare, se înalță într'un puternic avânt tineresc spre ceriuri, sfredelind culmile senine, cufundându-se fericit în valurile eterului ce-i desmeardă ființa dăruindu-i elixir de viață, cât fața-i pururea tineră, de-o fragezime și gingășie fără seamăn, rîde veșnic, pururea verde, pururea senină. Nu astfel trebuie să fie, scumpul meu, și omul? Omului nu-i este iertat să se cufunde prea mult în grijile materiale ale acestei vieți. Da! Grijească-și trupul, caute-și hrană pentru susținerea vieții. Dar atât! Incolo tindă și dânsul cu toată ființa lui spre dumnezeire, căci are o comoară scumpă, are un suflet nemuritor; partea cea mai aleasă a firii sale. Avântul spre Dumnezeu, care ne-a plăsmuit, este doară o sete nepotolită a sufletului, este o lege în regiunea lavinelor și vijeliilor, iată: Cedrul. Arbore nobil și plin de maiestate, care învinge veacurile, purtând Livanul și azi unele exemplare falnice, cari resimțit-au cu înfiorare durerea umbrelor scoborîte la moartea Mântuitorului. Se repede în atmosferă la mari înălțimi, întinzându-și însă chiar dela suprafața pământului, în sema de ocrotire și refugiu, ramurile orizontale, bogate, măestoase, pururea verzi: *„Iată ca un chedru din Livan. frumos cu ramurile și des cu frunzele și înalt cu mărimea și până la mijlocul norilor a ajuns vârful lui, apa l-a hrănit pe el, adâncul l-a crescut pe el, rîurile lui curgeau împrejurul rădăcinilor lui. Pentru aceasta s'a înălțat mărimea lui mai mult decât toate lemnele câmpului, și s'au înmulțit ramurile lui și s'au înălțat odrazlele lui peste apă multă. Și întinzându-se odrazlele lui, în ramurile lui au făcut cuiburi, toate pasările certului și sub crengile lui pășteau toate fiarele câmpului și la umbra lui a lăcuit toată mulțimea neamurilor“*. Arbore căutat pentru lemnul său aproape incoruptibil, roadele lui dulci sunt iubite, prețioase sunt esen-

țele scoase din inima dânsului largă, iar aroama-i delicioasă, bună în contra durerilor. Placeți această icoană, dragul meu? Parcă taci?.. Nu crezi că-ți îmbie în mod spontan gânduri sublime, îndemnându-te să înfrunți și tu cu sufletul, și co-moara-i nemuritoare, veacurile, și să strângi la pieptul cald întreg neamul tău indulcindu-l cu rodul ostenelelor tale, fiind scut și adăpost celor obijduiți, celor mărunți și slabi, mulțime infinită, amenințați de viforul persecuțiilor vrășmașe? Nu crezi și tu că în urma faptelor tale bune, sute și mii, putea-vei atinge cu creștetul ceriul, simbol tuturor generațiilor viitoare, cari binecuvântate-vor fi din neam în neam? Nu-i așa iubitul meu prietin?

*

Prietinul meu, așa de sgomotos mai înainte, devenise tăcut, nu zicea nici un cuvânt, părea că meditează. Într'un târziu, după ce amuțise gralul și în gura mea, mi-se adresă astfel:

Frumoase lucruri mi-ai spus dragul meu. Mi-ai vorbit la inimă. Nu pricep totuș de ce trebuie să iei pilde din depăr-tări așa de mari, din regiuni tainice. Au doară vrei să mă cucerești cu farmecul depărtărilor; cu misticismul locurilor acelora istorice, cu poezia orientală? De ce nu te mărginești la patria ta, la codrul acesta pe care l-ai descris de atâtea ori, și care-ți este așa de familiar? Ai nevoie să-ți alimentezi fantezia, entuziasmul curat, cu surogate străine? Vieța pare ca suspendată, iar moartea stăpânind suverană. Inșă sub nisi-purile acelea fugare și infocate, cari par blestemate să fie veșnic sterile, trece un val de apă; apa ca și caritatea, bine-făcătoare tainică și bogată, se ițește, curge: palmierul se va stâmpăra și va înflori. Printr'un instinct, pe botanistul îl recunoaște, dar nu-l explică, rădăcinile smerite, inșă neobosite și robuste, ajung la humusul umed: nisipul se desface și iată, că plin de vlagă, drept, fără urme de slăbiciune sau divergență de ramificații, se ridică trunchiul elegant la înălțimi de zece, douzeci și mai bine de metri, cununat în vârf cu foi mari și lungi, partite și încovoiate, sub cari înflori-vor multe plante roditoare, și la umbra cărora adăposti-se-vor și odihni-vor multe caravane. Picioarele în unda răcoritoare: pustia de lă-turi: părul în vânt la razele luminii, la căldura soarelui tropical: așa trăiește, așa înflorește palmierul. (Maffi lettere pastorali). Nu e frumos chipul acesta amicul meu? Nu ne servă

de învățătură, că omul chiar și în pustietatea lumii sterile, lipsite de fapte bune, nobile, înălțătoare de suflet, poate înflori, și se poate înălța la culmi nebănuite de mărire, trăind din atmosfera principiilor ideale, răsfățându-se în razele soarelui înviorător, dacă își adâncește rădăcinile în apele unei credințe vii derivând din ea, isvor de apă vie ce curge în viața de veci, hrana sufletului său? Ce-mi pasă mie de corupția lumii încunjurătoare, când am în credința sufletului meu hrana aleșilor lui Dumnezeu, însemnați în frunte cu semnul nemuririi? Credință ne trebuie! Și atunci fi-vom ca palmierul care se înalță, — nu ca un parazit sau plantă tîrfitoare, nu ca un arbore pitic, care-se înfioară de înălțimi, zolânguește la fața pământului cu ramuri joase ce ating pământul — ci se înalță, repet, fără împărțiri și ramificații, într'un elan nebiruit de avânt spre ceriuri. Iată ce poate deveni omul de credință tare, care schimbă și pustia lumii din jurul său în oază în care află adăpost caravanele rătăcitoare!

*

Sau fiindcă mai botezat fantast, vino să sburăm, fantome ușoare, pe aripile iuți ale închipuirii într'altă parte. Nu mai avem înainte-ne nisipul steril și înfocat, în care întâiul palmier de abia deschide porțile largi ale vieții și se înalță cu greu spre a pune temelie unei oaze. Avem înainte-ne în schimb lanțul dublu al Libanului, suntem în plaiuri deosebit de dragi și scumpe ca amintiri, cu variații de forme, de stânci, de înălțimi, de viață, cu valea spre miazăzi țepișe în spre lacuri,... și departe, la Marea moartă, și pe coamă, în El-Erz, inexorabilă dela care nu ne putem subtrage, ne este însă și jugul cel mai plăcut căci ni-e firesc. Precum nu-i e greu bradului să năzuiască spre culmile eterice, întocmai așa nu e greu pentru suflet să-și croiască drum spre Dumnezeu. Greu i-ar fi tocmai contrariul să împiedice acest avânt: partea cea mai bună din ființa noastră. Înțelegi tu acest glas al codrului de brad, dragă prietino?! Și încă ceva! Ca ecou al acestei porniri spre culmi eterice, spre Dumnezeu, al pădurilor de brad, mi-se pare mie — sau e numai o iluzie? — că toți brazii cu trunchiurile lor așa de svelte, înșiruiți unul lângă altul, sunt tuburile de argint ale unei orge imense, ce scot tonuri așa de melodioase și dulci: cași psalmii împăratului proroc, spre lauda eternului Stăpân. Sunt fericiți brazii că pot privi cu fruntea ridicată, neîmpiedecați bolta albastră și-l pot adora pe bunul

lor Stăpân. Nu ți-se pare și ție scumpul meu? Și adaugă apoi la toate, amice, că brazii, uniți cum sunt în cuget, uniți și în simțiri, nu sufer la poalele lor arbuști și tufișuri de alt neam, cari să le strice bunarânduială, să le turbure armonia. Ce pildă admirabilă pentru noi, de a răpune tot ceea ce împiedică solidaritatea noastră deplină, tot ceea ce turbură și înveninează raporturile dintre om și om. Deci încă odată codrul de brazi este pentru noi o carte de aur cu șapte peceți din care avem așa de mult de învățat. Să emulăm deci și noi între noi cum fac brazii, fără de a ne pizmui, să țintim numai spre bine, spre ideal: Sus să avem inimile!

Povestea ta iubite, m'a înduioșat îmi ripostă pretinul, cât ce încheiasem cam lunga-mi vorbire. Îți făgăduiesc, că de aci încolo voiu ceti și eu mai cu luare aminte din cartea înțeleaptă a naturii, care ne elevează și înobilează așa de mult sufletele. M'am pocăit.

Și braț la braț, recreiați sufletește, ne-am depărtat din împărăția codrului de brad, îndrumându-ne pașii spre casa părintească unde am copilărit.

Insemnări.

Fericita Terezia de Pruncul Isus. Cetitorii revistei noastre nu se întâlnesc astăzi pentru întâia dată cu acest nume cinstit cu atât însuflețire și iubit cu atâta gingășie de milioane de credincioși. Când acum sunt câțiva ani „Cultura Creștină“, cea dintâi dintre revistele românești, înregistrează apariția acestei figuri prodigioase, schișând în câteva șire fisionomia îngerească a sfintei călugărițe din Lisieux, cauza ei de beatificare era abia introdusă. Terezia în ochii tuturor era o minunată făptură căzută de undeva din rai pe pământ, pe pământul Franței, nu era însă încă înscrisă în șirul eroilor creștinismului.

Astăzi, însă, pe fruntea ei curată de puritatea erinilor neprihăniți, strălucește aureola fericirii: Sora Terezia de Pruncul Isus este *fericita* Terezia; viața ei, dumnezeiasca ei viață este din 29 Aprilie c. oferită de pildă vie de urmat pentru toți creștinii.

„Istoria unui suflet“, cum este titlul autobiografiei sale este manualul de lectură cel mai răspândit printre cei cari

cearcă evanghelia trăită în vieți de sfinți. Sutele de ediții în câteva milioane de exemplare a publicațiilor, cari vorbesc despre fecioara din Lisieux sunt în mâinile tuturor, chiar și pe la noi. Broșurica pe românește care apăruse la Blaj, s'a desfăcut în mai multe mii de exemplare în câteva săptămâni. Acum s'a tipărit a 2-a ediție în alte 10.000 exemplare și pare că în scurtă vreme va fi nevoie de o a 3-a.

Da ce? Oare de ce atâta interes și — de multe ori — atâta entusiasm pentru o viață de călugăriță sfântă? Oare nu sunt atâtea vieți de sfinți și atât de frumoase? Cum se explică popularitatea sfintei din Lisieux?

Motive sunt mai multe:

1. Terezia ne prezintă un personaj de o actualitate extremă: o sfântă în secolul aeroplanelor și al razelor X; o sfântă dela sfârșitul veacului al 19-lea: a murit în 30 Septembrie 1897 în vrâsta de 24 ani.

2. Viața ei este, cea mai dulce dintre armoniile înaltelor expirații ale creșterii modern cu severitatea solemnă dar îngăduitoarea poruncilor evanghelice.

3. Intregă figura acestei sfinte este de o simpatie neîntocmită. O delicateță proaspătă discretă, o gingășie fără seamăn transpiră, iradiază din privirea, din ochii, de pe fruntea ei. O bunătate fără margini parecă o încunjoară ca de o atmosferă cerească. Iar frumseța ei de cheruvim nu trezește în noi decât respect și venerațiune.

4. Doctrina ei spirituală, de un ascetism sobru, se combinează perfect în naivitatea îngerească a cuvintelor sale: „Simt, că misiunea mea se începe: să învăț pe toți calea copilăriei sufletești, a încrederii și a abandonării totale în brațele lui Dumnezeu“, „să câștigăm pe Isus cu desmierdările noastre“, cu „confidențele noastre, cu ce sunt mai atrăgători copiii cei mici: totala uitare de sine la pieptul mamei lor, cu totala uitare de noi odihnindu-ne fruntea aprinsă lângă Inima Mântuitorului.

5. Dela moartea ei s'au întâmplat o mulțime de lucruri cari întrec cursul normal al naturii: Vindecări nenumărate de tot felul de boale, curabile și incurabile. Cazuri infinite de conversiuni sufletești subite. Ajutoare materiale în momente de crize acute. Apariții dese și împreunate cu alte evenimente misterioase etc.

Toate aceste motive sau câştigat o lume de admiratori și mulți elevi spirituali. Cu ocazia beatificării zeci de mii au făcut peregrinajul la Roma și în Nordul Franței la Lisieux unde îi sunt sfintele oseminte. Brazilia a dăruit un sicriu de argint aurit pentru moaștele ei. Presa engleză și americană nu o mai numește decât „făcătoarea de minuni“ ori „floricica lui Isus“. În Italia aproape în fiecare oraș ce se găsesc suflete, cari îi sunt dedicate ei. De prin Africa, din China, din Indii, din Canada, din Franța întreagă, de pe întreg rotogolul pământului se trimit cu miile scrisorile lună de lună la Lisieux, cari cerând câte o bucățică din ceva ce a aparținut sfintei, cari istorisind grații câștigate prin întrepunerea ei.

În prezența unui erou se pleacă toate steagurile. În prezența unui erou al crucii se pleacă toate sufletele omenesci. În prezența unui sfânt se închină cu fruntea în țărână toate făpturile lui Dumnezeu.

*

Grecii ortodocși în America. — Românii la Athos. — Biserica vie rusă. — Viitorul catolic al Rusiei. —

Numărul Grecilor imigrați în America e aproximativ 400.000. Ca pretutindeni, ei și acolo se ceartă. Conflictele de acasă dintre aderenții patriarhatului ecumenic și ai Sinodului din Atena se repercutează și în America. Cei dintâi sunt puși sub jurisdicțiunea episcopului Anastasiu, cei de al doilea sub a lui Troian, episcopul Spartei, rechemat nu de mult în patrie. Despre situația actuală a bisericii grecești din Statele Unite publică *The Living Church*, un organ episcopalian, No. din 30 Decembrie 1922 pp. 303—4 articolul „The present state of the Greek Orthodox Church“. Din acesta aflăm că mitropolitul de Smirna Crisostom, ucis în mod barbar de Turci în timpul bombardării cetății, a fost proclamat martir de conventul general al bisericii episcopaliene. Informații asupra vieții religioase a ortodoxiei grecești din Statele Unite se află încă și la *I. P. Xenides, The Greeks in Amerika, New-York, 1922.*

Interesante sunt și: „Note și amintiri din muntele Athos“ de A. Frunză. Autorul face istoricul sfântului munte, înfățișând desvoltarea monahismului atonian, sădit aici mai întâiu de Greci, pe urmă cultivat și de alte naționalități orientale: Serbi, Bulgari, Ruși, Munteni, Moldoveni, Georgieni, ba chiar și Italieni cari aici fondară mănăstirea Molfino. Călugări ruși

sunt 8500; Greci 4500; Români 900; Bulgari 200; Dintre călugării români 300 sunt din vechiul regat, 50 din Transilvania și peste 500 din Basarabia. De altfel bine zice autorul că numărul exact al călugărilor îl știe numai bunul Dumnezeu. Sunt interesante și informațiile despre organizația republicii atoniane.

Polonia are o biserică ortodoxă autocefală cuprinzând cinci dieceze și având în frunte un metropolit. Dându-i organizație independentă acestei biserici, Polonia a eliminat pericolul ingerențelor moscovite în afacerile sale interne. De altfel înșiși episcopii ruși din Polonia doriau autonomia, pentru a nu asculta de *Biserica vie* a sovietelor și pentru a putea protesta contra caterisirii patriarhului Tikhon. Mitropolitul acestei nouă biserici Gheorghe a și recunoscut leal autoritatea statului polon. Ura rusă contra Polonilor continuă să persiste în clerul rus și acesteia se datorește tragedia dela 9 Februarie 1923. Arhimandritul Smaragda Latysensky, directorul seminarului ortodox din Chelm, a ucis cu trei descărcături de revolver pe mitropolitul Gheorghe, pentru lealitatea sa către Polonia. Casul e povestit de *Journal de Pologne* din 10 Februar 1923 (n. 32).

Despre *biserica vie* rusă publică P. Michele d'Herbigny un studiu „L'église vivante de Russie on le clergé rongé d'après, ses propres documents” în revista Iesuiților francesi *Etudes*, Paris, 1923, t. CLXXIV, pp. 257—275. Autorul tratează despre clerul rus și despre programul său, exponând totodată și diferitele teorii ale acestei biserici despre patriarhat, episcopat, monahism, cler alb, relații cu sovietele și cu emigrații din străinătate. Studiul se încheie cu programul științific ireligios al sovietelor. Pentru el *biserica vie* e o etapă spre materialismul dogmatic, intransigent și persecutor.

Despre acelaș subiect, însă cu mai multă competență tratează și senatorul Stanislau Siedlecki în „L'Est européen”, 1923 n. I, pp. 8—14 sub titlul „L'église vivante en Russie”, unde se spune că soarta acestei biserici depinde de sinodul panrus care se va convoca nu peste mult. Dacă biserica vie va fi reprezentată de o minoritate, va continua să sfâșie unitatea atât de mult sfâșiată a bisericii rusești, cu sfârșit ce nu se poate prevedea.

Fascicolul Iulie—Decembre 1922 al revistei „Echos d'Orient” conține diverse studii asupra bisericii ruse. Remarcăm:

I. Danzass, *L'avenir catholique de la Russie* pp. 396—409. Autorul spune mari adevăruri ce nu se află totdeauna în asemenea articole. În deosebi e justă concluzia: Viitorul catolic al Rusiei trebuie să se razime pe principiul integrității ritului, păstrat de zece secole și pe menținerea formelor canonice și a particularităților tradiționale ale misticismului rus. Aceasta e unica soluțiune, acceptabilă pentru imensa majoritate a poporului rus, ferbinte dorită de cei ce visează uniunea sacră, fără să se poată decide a rupe cu un trecut scump lor. — A catoliciza Rusia nu înseamnă nici o a latiniza, nici a o de-naționaliza. Acelaș lucru îl spusese mai înainte și părintele Augustin Palmieri în revista „*Vita Italiana*”, 15 febrais 1922 pp. 115—135 sub titlul „*Lé lotte politiche per la conversione della Russia al cattolismo*”. — *Mutatis mutandis*, chestiunea se pune la fel și pentru noi Români. (Xy).

Cărți.

Sora Terezia de pruncul Isus, traducere; Tipografia Seminarului teologic, Blaj. Prețul 1 leu.

Distinsul profesor Dr. Ioan Coltor a făcut un real serviciu, poporului nostru setos de-a cunoaște înălțimele vieții cucernice creștinești, retipărintd cărticica, care ne face cunoscută viața minunată a fericitei Sore Terezia. E scrisă într'o limbă aleasă și atrăgătoare, pe care cetindu-o, trăești câteva clipe de adevărată seninătate și elevare creștinească, X.

*

» *Un episod din istoria luptelor poporului rus pentru ortodoxie* într'un articol semnat de *I. Beleuță*, *Revista Teologică* dela Sibiu are ieșiri pătimașe. la adresa *sf. Iosafat* Kunțevici, luminoasa figură a unuia dintre cei mai mari apostoli-martiri printre Ruși.

Trist curaj și acesta, că dupăce ai sfârșit cu cei de pe pământ să o începi cu sfinții lui Dumnezeu. Mai trist apoi, când din o întreagă literatură scrisă în jurul unui personaj istoric marcant, tu să mențini cu încăpăținare afirmațiile gratuite ale unui pamflet, numai ca să dovedești, că ura ta nu cunoaște nici margini, nici cumițenie.

Or, în jurul sfântului Iosafat s'au scris multe pagini. Critica severă, cea mai severă a trecut de mult peste ceea ce co-

piează acum pe românește, după nu știu ce pamfletar strein de Beleuță.

Arhiepiscopul martir de Poloțc și Vitebsc în fața istoriei este idealistul curat al Evangheliei lui Hristos trăite cu cea mai desăvârșită perfecțiune, până la disprețul de toate, până la disprețul de sine, până la jertfirea propriului sânge și a propriei vieți.

Acest om care știa să-și cheltuiască toate ceasurile agitatei sale vieți pentru Dumnezeu și pentru suflete, care își chinuia trupul prin ajunurile ajunse aproape continue, strâns în cămașa de forță pe care a purtat-o până în ceasul morții și care putea în nopți lungi de ger din Rusia Alba să stea desculț în zăpadă plângând în fața Preacuratei necredința fiilor săi sufletești, acest sfânt își are prea mulți admiratori, de cât să trebuească să-i luăm noi apărarea față de cea dintâi pângărire românească.

Dle Beleuță, lasă sfinții în pace, în sfânta lor pace cerească; la noi acești de pe pământ, dacă dorești, poți afla prilej de război. Și să crezi, că e mai cavaleresc și mai ușor de purtat.

I. Salvianus.

Rubrica Homiletică.

Predică pe Duminica a IV-a după Rusalii.

»Doamne, pruncul meu zace în casă neputincios, și rău se chinuște!«

(Mat. 8, 5).

Isus după ce s'a coborât de pe munte, de unde a ținut vorbirea către popor, s'a dus la Capernaum. Aici se afla un sutaș în fruntea unei garnizoane de soldați romani. Acesta era păgân, care nu cunoștea pe Dumnezeu cel adevărat, și cu atât mai puțin pe Fiul său, care s'a făcut om, pentru mântuirea noastră. Aflându-se însă sutașul în mijlocul poporului jidovesc, a început a nutri cinste și iubire față de acest popor, a zidit chiar și o casă de rugăciune și a început a cunoaște pe Dumnezeu cel adevărat. El vedea, că într'una veneau oameni și din depărtări mari la Isus, aducându-și bolnavii de tot felul și aceștia îndată erau vindecați. Dreptce, a

conceput o stimă și iubire adâncă față de Isus. Dumnezeu a rânduit, ca însuș sutașul să se convingă nu numai despre puterea, ci și despre bunătatea fără margini a lui Isus. Lucrul s'a întâmplat așa, că s'a bolnăvit un servitor al sutașului, pe care acesta îl iubea mult, fiindcă era credincios și de omenie. Ca să-l vadă sănătos, s'a hotărât să trimită pe niște fruntași judei la Isus și să-l roage, să-i vindece sluga credincioasă. Cu aceasta s'a început întoarcerea sa sinceră, statornică și roditoare la adevăratul Dumnezeu.

Vedeți iubitorilor, cât îi de nepătrunsă mila lui Dumnezeu! Un biet păgân din armata romană, pleacă din Italia în Iudea, singurul loc, unde se închină oamenii Dumnezeului celui viu și prin o nenorocire întâmplată în casa sa, ajunge la cunoașterea lui Isus.

E lucru dureros, că nu toți oamenii recunosc în întâmplările vieții lor, rânduiala lui Dumnezeu, precum se pare, că la început nici sutașul nu a recunoscut. Aceasta e pricina, că nu ajung toți oamenii la scopul dorit de providența divină.

Cei trimiși de sutașul s'au prezentat la Isus și i-au povestit starea nenorocită a bolnavului, laudând mult pe stăpânul lui și rugându-l, să binevoască, să meargă și să-l vindece. Mântuitorul îndată le răspunde: *»venind îl voi vindeca pe dânsul«* și pornește spre casa sutașului, spre casa unui păgân, de care judeii se fereau ca de ceva necurat! Isus fiind în drum spre casa sutașului, cu puterea sa dumnezească a făcut o schimbare mare în sufletul acestuia, întărindu-i credința și mărindu-i smerenia. Înainte de-a ajunge Isus la casa sutașului îi ies înainte prietînii acestuia și în numele sutașului roagă pe Isus să nu mai ostenească, ci să zică numai o singură vorbă și nefericitul servitor sigur se va vindeca. Văzând Isus credința vie a sutașului l-a laudat așa ca pe nime altul, zicând: *n'am aflat atâta credință nici în Israil și îndată i-a împlinit dorința, făcându-se servitorul sănătos în momentul acela.*

Din faptul acesta se vede neșarmurita bunătate a inimii lui Isus. Când îi cerem ajutorul cu smerenie, cu încredere și cu statornicie, ne împlinesc negreșit rugă-

ciunea, dacă nu cerem ceva dăunător pentru sufletul nostru. Nu este om, care să nu-și aibă necazurile, suferințele și neajunsurile sale, fie sufletești, fie trupești și atunci, ca să ne scăpăm de ele, să alergăm cu gând curat la ajutorul puternic al lui Isus.

Doară El însuș ne îndeamnă la aceasta zicând: **veniți la mine toți câți sunteți osteniți și însărcinați de greul vieții și eu vă voi ușura.**

Să tragem iubiților din purtarea sutașului învățăturile folositoare sufletului nostru. *Derul* fierbinte de'ași vedea servitorul scăpat din gura morții, a îndemnat pe sutaș să recurgă la ajutorul lui Isus, a cărui putere și bunătate le cunoștea cel puțin din auzite. S'a socotit nevrednic să meargă în persoană la Isus și numai, când a auzit, că se apropie Mântuitorul de casa lui, a îndrăznit să-i iese înainte — precum ne spune sf. Ioan Gură de aur — și să mărturisească în fața mulțimei, că: *»nu sum vrednic, ca să întri sub acoperemântul meu!«* Cu sîmțeminte de adâncă smerenie să primiți și voi iubiților în sufletul vostru pe Isus, când vă apropiați de taina mare și înfricoșată a iubirii dumnezeiești, de sfânta cuminecătură. Socotiți-vă și voi nevrednici de atâta cinste, aducându-vă aminte, că numai bunătății lui Dumnezeu aveți să-i mulțumiți binele acesta mare, să vă puteți nutri sufletul cu trupul cel preasfânt și cu sângele cel preacurat, al lui Isus.

Sutașul a fost îngrijorat peste măsură de soarta servitorului său. Cu cât mai vârtos trebuie să fim îngrijorați noi, când e vorba de viața sufletului nostru, de cel mai prețios dar, ce-l avem! Vindecare adevărată să nu căutăm în alt loc, pentru că nu putem afla, decât singur la Isus, care este doctorul trupului și al sufletului nostru. El este izvorul tămăduirii noastre, în care toate ranele se spală și toate neajunsurile încetează. Cât de mult se îndepărtează de pilda dată de fericitul sutaș aceia, cari în durerile lor sufletești ivite în urma pierderii soțului, ori a soției, ori a fiilor își caută mângăere în beaură, ori își pierd încrederea în bunătatea lui Dumnezeu, mărindu-și necazul și prin păcate îngrozitoare, cari le aduce moartea sufletului! Ceice au neînțelegeri

În casă, ori au suferit pagubă în averea lor, nu alerge la vrăjitori și descântători, nici nu aștepte alinare *numai* dela oameni, ci cu încredere de copil, să se îndrepte la Isus, folosind toate mijloacele, pe cari i-le arată Biserica, și de va fi spre binele sufletului lor, vor primi negreșit tărâie și mângăere.

Condiția cea mai de lipsă, ca să ni-se împlinească rugăciunile noastre este, să avem *credință* tare și neșovăielnică, precum a avut și sutașul din sf. evanghelie de astăzi. Și'n privința aceasta noi suntem în stare cu mult mai fericită, decât sutașul. Noi suntem născuți și crescuți în religia singură adevărată și astfel putem cunoaște fără greșală voia lui Dumnezeu. Ce dar mare este acesta, când ne dăm seama, că și acum mai sunt încă o mulțime de oameni, cari nu cunosc pe Dumnezeu, și sunt mulți, cari nu fac parte din Biserica lui Isus Hristos. Singur faptul acesta, ar trebui să ne umplă inima de adâncă recunoștință față de Dumnezeu, și uitând toate măruntele neajunsuri ale zilei, să ne silim să trăim zilele vieții noastre amăsurat voinții Ziditorului nostru. Numai credința e în stare, să ne scape de nemulțumirile, cari stăpânesc astăzi toată lumea. Infrigurarea aceea nebună, care a cuprins omenimea, silindu-o să se îngrijească peste măsură de bunurile trecătoare ale acestei lumi, nu se poate alunga din mijlocul oamenilor, decât prin credință, care ne amintește neîncetat, că nu avem aici cetate stătătoare, oi suntem rânduiți, la o altă viață, mai fericită, unde ni-se vor împlini toate dorințele îndreptățite ale firii noastre pentru lucrările săvârșite cu ajutorul lui Isus, ocrotitorul și ajutorul nostru.

TELLUS.

Duminica VI după Rusalii.

„Cutează, fiule, iartă-ți-se ție păcatele“.
Mat. c. 9, v. 1.

Isus Hristos a făcut minuni, nu pentru ca să mulțumească pe oamenii dornici de-a vedea lucruri nemai pomenite, nici pentru ca să-i meargă vestea în lumea întreagă, ca făcător de minuni, ci numai ca să-i ajute pe cei nefericiți, și să-și pe-

setluească dumnezeirea învățaturii sale cu dovezi potrivite înțelegerii oamenilor.

Minunea istorisită în sf. evanghelie de azi grăește lămurit despre nemărginita milă ce-o are Mântuitorul față de un neputincios, care pe lângă nefericirea văzută, mai geme și sub obida păcatelor grele, precum și despre mulțumirea lui Isus, văzând, cum o bună parte din poporul adunat preamărea pe Dumnezeu pentru nemărginita lui putere.

Mântuirea neputinciosului de păcate, și apoi ridicarea lui din o boală, carea cu puteri omenești nu se tămăduiește, iată pe scurt roadele milei lui Isus revărsate din belșug asupra unui om, pentru care vieța era cea mai mare povară.

Un neputincios, un paralytic cu mâinile și picioarele uscate! Poate fi o pedeapsă mai grozavă dela Dumnezeu, în care celce geme să deștepte mai mare milă în inimile privitorilor?!

Pe picioarele sale nu putea umbla, alții trebuiau să-l mute dintr'un loc într'altul, cu mâinile sale nu putea să-și câștige pâinea de toate zilele, ba nici să și-o ducă la gură, alții trebuiau să muncească pentru el. Ce nefericire, Doamne, și cum trebuie să-i mulțumim lui Dumnezeu pentru sănătatea, cu care ne-a dăruit! Vieța aceasta era o povară nespasă nu numai pentru el, ci și pentru căsenii lui. Trecutul lui era un lanț nesfârșit de dureri, viitorul era mai întunecat, mai îngrozitor. Ce va face când îmbătrânții lui părinți și cei din jur nu vor fi în stare să-i mai ajute? Mai tare gemea la gândul viitorului ascuns, decât de necazurile și durerile ce le simția atunci. De ar trăi omul între împrejurări oricât de grele, dacă are credință tare în Dumnezeu și dacă sufletul lui e curat, atunci se simte atât de liniștit, e atât de ușurat, gândindu-se că așa-i voia lui Dumnezeu, pe carea trebuie să o urmezi fără șovăire până în capet.

Dar nefericitul de el nu se bucura nici de această mângâiere, căci sufletul lui era încărcat de păcate. Ce fel de păcate avea, e ușor de găcit: De multeori va fi murmurat împotriva lui Dumnezeu, că pe el l-a lăsat mai de necaz, decât pe toți oamenii din lume. De multeori se va fi blestemat, și-și va fi dorit moartea. Ba uneori și-ar fi făcut moartea cu mâna lui, dacă l-ar fi îngăduit picioarele, ori dacă l-ar fi ajutat mâinile, pe cari însă nu și-le putea mișca. De multeori li va fi blestemat și pe căsenii lui, cari nu-i puteau sta la îndemână totdeauna, când el îi striga. Iată tot atâtea păcate, sub a căror povară gemea nu mai puțin, decât de necazurile neputinței lui.

În această stare fiind, iată se lățește un zvon în cetatea întreagă: A sosit în Capernaum profetul acela mare cu numele Isus, care vorbește așa de frumos înaintea poporului, cum om pe lume nu s'a pomenit să mai vorbească ca el. Ba spun că face și minuni ne mai auzite: Orbilor le dă vedere, celor muți le dă graiu, pe cei surzi, îi face să audă, vindecă de orice boală, ba și din morți spun că ar fi înviaț pe câțiva!

Atâta i-a trebuit neputinciosului nostru și o nădejde caldă a simțit cum îi înviorează sufletul.

El nu va putea merge, căci picioarele nu-l țin, dar îi va ruga pe căseni să-l ducă pe brațe. Și ei poate se vor împotrivi, căci li-e rușine de oamenii batjocoritori și se tem mai ales de arhierii și farisei, cari spun că-l urăsc pe acel Isus, ei știu pentru ce, ba îi chiar pedepsesc pe ceice aleargă la ajutorul lui. Și încă cine știe dacă cred căsenii lui în puterea dumnezească a lui Isus. Cu toate acestea va stăruii atât de mult pe lângă ei, pânăce în sfârșit va trebui să-l asculte și să-l ducă înaintea lui Isus. Ajuns acolo se va ruga plângând cu fața la pământ cu toată puterea sufletului său, ca Isus să-i ajute, să nu-l mai lase de necaz pe lume. A, ce fericit va fi, când va putea umbla și el pe picioare și va putea munci ca alți oameni. Oare nu va muri pe loc, lovit de-o prea mare fericire, dacă va dobândi sănătatea dela Isus? Astfel de gânduri i-se perândau în minte neputinciosului nostru.

Și iată-l ajuns înaintea lui Isus, dus pe pat de patru inși. Nouă, că suntem numai oameni, și încă ni-e milă de acel nefericit, cu toate că nu-l vedem, și numai auzim vorbindu-se despre el, apoi cum să nu-l cuprindă mila față de el pe Isus, că-i Dumnezeu milii. Isus nu-l întreabă și pe acesta ca pe alții, de crede că-l poate vindeca, deoarece a dat atâtea dovezi neîndoelnice despre credința lui neînfrântă în atotputința lui Isus. Nu-i atrage deosebit luarea aminte asupra păcatelor, căci vede în el căința și pe viitor îndreptarea lui sigură sufletească deodată cu însănătoșarea trupească. Ci-i zice numai: „Iartă-ți-se ție păcatele tale!“ Indată după cuvintele acestea sufletul lui s'a simțit atât de ușurat, ca și când și-ar fi aruncat din spate o piatră de moară. Cine a avut vreodată pe suflet vreun păcat de moarte, care l-a chinuit cumplit multă vreme, și apoi prin mărturisire s'a mântuit dintr'odată de el, numai acela poate înțelege, cât de ușurat s'a simțit neputinciosul, indată după rostirea acelor cuvinte, ieșite din gura lui Isus.

El sta și acum culcat în pat tot așa de neputincios trupește și cei din jurul lui nu puteau ști, cât de bine se simte el acum sufletește. Ca un cântec se înălța spre ceriu din adâncul sufletului său, mulțumita pentru ușurarea sufletească ce a dobândit-o dela Isus. Însănătoșarea trupească era pentru el acum un lucru, de care nu mult îi păsa. Vedea că și fără aceea poate fi fericit. Simția acum deslușit, că nefericirea adevărată i-a venit dela boala sufletească dela păcate mai mult decât dela boala trupească. „Ar fi prea mare cutezare din parte-mi — își zicea el întru sine — să mai aștept dela Isus și vindecarea trupească, după ce el mi-a făcut un bine, la care eu nu m'am așteptat, dându-mi fericirea pe o cale nebănuită de mine. Mă vor duce iarăș acasă, și voiu rămânea pe pat, până ce Dumnezeu îmi va mai lungi șirul zilelor, dar de una mă voiu îngriji: să nu mai cad chiar nici într'un păcat, căci atunci nu-mi voiu mai pierde fericirea din suflet, oricum aş pătimi trupește“.

Până când paralticul se gândia astfel, Isus a intrat în vorbă cu unii din jurul său, pe cari îi muștra pentru necredința lor în atotputința sa dumnezească. „Și pentru ca să știți — zise Isus — că Fiul Omului are putere de a ierta păcatele, ție-ți zic, paralticule, scoală, ia-ți patul tău, și umblă!“ Imdată după acestea cuvinte, neputinciosul a simțit cum începe a-i umbla sângele cald prin vinele dela mâni și dela picioare, a simțit cum încep a i-se întrâma membrele amorțite până acum, simția cum rând pe rând i-se umple tot corpul de o putere, de carea până acum n'avea cunoștință. Cearcă să-și ridice un braț și apoi altul, și acelea și le poate purta cu ușurință. Își adună și apoi întinde picioarele, peste cari acum se simte stăpân, iar mai înainte nu și-le simția de loc. Cutează de se scoboară singur din pat, ceea ce până acum nu făcuse nici odată, și spre marea lui mirare, picioarele îi slujesc. Umblă în sus și'n jos pe lângă pat cu ușurință ca ori care alt om sănătos. Toți cei din jur rămân uimiți și o liniște stăpânește în casă, ca de spaimă. Insuș neputinciosul nu știa de visează, ori e aeeva. Se gândia întru sine: Am adormit gândindu-mă la Isus și așa poate visez numai că el m'a vindecat. Și ce dulce vis e acesta și ce rău mă voiu simți, când mă voiu trezi acelaș neputincios“. Se freacă la ochi, și se convinge că-i aeeva, nu-i vis: Aici e doar Isus, a cărui cuvinte încă răsună atât de dulci, aici e patul, pe care m'au adus,

aici în jur sunt oamenii mirați. Beat de fericire se depărtează, ducându-și în spate patul ei, care cu câteva minute înainte de aceea nici singur pe sine nu se putea purta.

I. A. Am stat și noi de față la această minune, văzând-o prin ochii sfinților evangeliști, în cari ne încredem mai mult decât în ochii noștri chiar. Și în urma acestei împrejurări un vârtej de gânduri și simțeminte se întoarce în sufletul nostru. Noi suntem sănătoși trupește, dar oare această sănătate nu-i un dar al lui Dumnezeu? Nu ne-am fi putut naște și dintre noi unul sau altul tot așa de nefericit ca slăbănogul din evangelia de azi? Tot așa trebuie dar să ne arătăm de mulțumitori lui Dumnezeu pentru sănătatea dăruită nouă, ca acel neputincios pentru însănătoșarea dăruită lui.

Dacă însă din mila lui Dumnezeu nu suntem ca acel paralytic trupește, apoi de bună seamă, că uneori suntem mai paralytici decât el sufletește, căzând în păcate mai grele decât acela. Deci precum el a alergat la Isus, cu aceeași sete să alergăm și noi la izvorul tămăduirii, și câștigată sănătatea sufletească, să rămânem pentru totdeauna statornici în hotărîrea de-a n'o mai pierde niciodată și din toate să preamărim atotputința lui Dumnezeu și să-i mulțumim pentru mila, cu care s'a purtat și față de noi între toate împrejurările vieții, ca și față de paralyticul din sf. evangelia de azi. Amin.

I. C.

Dumineca VII după Rusalii.

„Miluește-ne pe noi, Fiul lui David!”
Mat. c. 9, v. 27.

Poate fi cineva mai vrednic de milă decât atunci, când e orb? Ce tristă era și soartea celor doi oameni lipsiți de vederea ochilor, despre cari ne spune sf. evangelia de azi că i-a vindecat Isus. Ei nu văd lumina soarelui, ce strălucește pe ceriul senin. Pentru ei nu este verdeța plină de viață a câmpului, colorile feliurite ale florilor, ce împodobesc covorul întins de iarbă primăvara; ei nu știu ce-i albastrul ceriului presărat cu stelele aurii noaptea, nu cunosc fața dragilor săi părinți și frați. Indemânarea mânilor pentru ei e zadarnică. deoarece n'o pot întrebuița la munca câmpului, ori la meșteșugurile obișnuite, cu cari omul își câștigă hrana. Numai mila altuia e izvorul lui de traiu. Pot da peste orice primejdie, că

n'o văd să fie cât de aproape. Pentru ei vieța aceasta e o temniță ascunsă sub pământ, unde nici o rază de lumină nu se poate prelinge printre zăbrele.

E o mare nefericire o astfel de pedeapsă a lui Dumnezeu, dar eu cutex să zic cu toată tăria, că decât aceștia mai nefericiți sunt cei orbi sufletește, cari adevărat duc o vieță păcătoasă. Pentru aceea și sf. Scriptură află de cea mai potrivită asemănare a credinții drepte și sfințeniei cu lumina, iar necredința, ori credința rătăcită și păcatul le aseamănă cu întunecul gros; pe cei rătăciți și pe cari trăesc în păcate, pe tot dreptul îi aseamănă cu orbii, căci sunt lipsiți de lumina ochilor sufletului lor: „Umbla-vor, zice profetul, ca și orbii, că au păcătuit Domnului“. (Sofonia 1. 18.) Iar Solomon adaugă: „Că i-a orbit pe ei răutatea lor.“ (Înțel. 2, 21.) Asemenea și Isus îi numește pe farisei: orbi, tot orbi îi numește și pe iudovii, cari nevăzând calea adevărului, se lasă conduși de farisei.

Un orb ori privește înainte, ori se uită spre soare, ori își rotește ochii în jurul său de pe o înălțime, nu vede nimic, pentru el totul e un întunec necășit. Tocmai așa și cel orb sufletește, ori la ce privește, în sufletul său nu se produce altceva decât întunecul păcatului. În făptura îngerească a unui om, el vede numai obiectul patimilor sale mârșave; bunăstarea vecinului său naște în el patima lăcomiei, a pismei și dorul de a-și câștiga și el astfel de bunătăți pe căi neiertate. Altul vede un singur rost în averea sa: acela de-a o strecura pe gătlejul strimt al glăjuței pe încetul, orbit de patima beției. Unul vede în aproapele său pe dușmanul neîmpăcat, în contra căruia nutrește numai ură înverșunată și mânie nepotolită; pentru altul Dumnezeu și sfinții din cer sunt numai ca să-i înjure. Dar cine ar putea înșira pentru fiecare om în parte diferitele boale ale păcatelor, cari se așează ca o ceață groasă pe ochii sufletului său, ca să nu vadă lumina adevărului dumnezeesc?

În sufletele orbite ale unor astfel de oameni, nu s'a furizat nici o rază cerească de sfințenie, ei nu știu ce-i fericirea unei vieți petrecute statornic în lumina prietniei lui Dumnezeu. Sunt orbi sufletește și soarta lor e mai tristă decât a celor ce nu văd lumina zilei. Da, pentru că cei orbi trupește își recunosc scăderea și de aceea nu umblă de capul lor prin locuri necunoscute, pe unde și-ar putea primejdui vieța, căzând în

vre-o prăpastie sau în adâncul unei ape, ei se lasă conduși de un om cu vederea sănătoasă, în care își pun toată încrederea.

Nu face însă așa și cel orb sufletește. Dacă un slujitor al altarului îi întinde aceleia mâna prietinește, vrând să-l conducă la fericire pe calea luminată de învățătura sf. evanghelii, cel orb sufletește nu vrea să-l primească povețele pline de bunăvoință, îi respinge mâna prietinoasă, și drept răsplată de mulțori îi întoarce ocări, batjocuri și defaimări. Se duce apoi și-și caută om de pănura lui. Se simte bine numai în mijlocul celor de un gând cu el, acolo își poate descoperi în dragă voie tot întunerecul sufletului său, căci cu cât gândurile și pornirile lui vor fi mai negre, cu atât va afla mai multe cuvinte de laudă înaintea tovarășilor săi de păcate. Și cu cât cineva e mai orb sufletește, cu atâta are mai multă trecere înaintea soților săi, așa că e ales de conducător al lor, ca cel mai îndrăzneț în orbia lui, nevăzând câtuș de puțin lumina adevărului, care să-l stingherească. De aceea zise Isus Hristos, că dacă orbul va conduce pe orb, atunci nici unul nu se va mântui, ci amândoi vor cădea în afunzimea prăpastiei.

Mai departe cel orb, dacă din întâmplare n'are povățuitor, atunci nu face nici un pas înainte, fără de a fi pipăit mai întâiu bine pământul, pe care calcă și se ferește de acelea ținuturi, unde știe, că și-ar putea primejdui vieața. Cel orb sufletește chiar întors, caută înadins cu toată sânguința prilejului, unde și-ar putea primejdui mai tare vieața sufletească.

Acum, dacă un orb, ar respinge mâna binevoitoare a unui povățuitor și el în adins ar căuta locurile cele mai primejdioase, atunci de bună seamă că zilele lui ar fi numărate, în scurtă vreme și-ar pierde vieața. Chiar așa se întâmplă și cu acel orb sufletește, care n'ascultă de povețele adevăratului său conducător, și caută păcatul ca și cu lumina, unul ca acela de bună seama că de mult și-a pierdut vieața sufletească, și trăiește numai după trup ca animalele necuvântătoare, așteptând și moartea acestuia, ca să-și înceapă osânda scrisă de mânia dumnezească.

În sfârșit cel orb își recunoaște nefericirea, îi socotește de fericiți pe cei înzestrați cu simțul văzului, și ar da orice, numai să-și capete și el vederea.

Iar cel orb sufletește nu vrea să-și recunoască nefericirea sa, ci din contră încă el își bate joc de ceice au lumina sfîn-

țeniei, socotindu-i de oameni nepricepuți, ba ce-i mai mult nu dorește câtuș de puțin să ajungă la lumina adevărului dumnezeesc. Pilde s'ar putea înșira cât de multe din vieța de toate zilele, ori din sf. Scriptură: Cât de mulți nu sunt asemenea lui Baltazar Asirul, căruia o mână tainică i-a scris noaptea pe părete primejdia în care avea să cadă el cu toată împărăția lui. Profetul Daniil i-a tâlcuit înțelesul scrisorii, dar el orbit sufletește nu s'a împotrivit primejdiei, ci s'a tăvălit mai departe în acelaș desfrâu, până ce învingându-l dușmanii, l-au ucis. Și cât de puțini se aseamănă psalmistului David, care cunoscându-și orbia păcatului, în care a căzut, s'a întors cu lacrimi iarăș la lumina sfințeniei așa, că pocăința lui se pune de pildă înaintea lumii întregi.

Fariseii aproape toți erau orbi sufletește și cu ei aproape întreg poporul jidovesc își băteau joc de Isus și nu vreau să știe de lumina răspândită de Isus prin dumnezeștile sale învățături. Și cât de puțini erau aceia, cari ca Maria Magdalena orbi fiind sufletește, veniau la Isus să ceară un singur lucru: numai lumina adevărului veșnic.

Știindu-ne și noi între cei orbi sufletește, ne vom întreba, ce să facem dară, să scăpăm de această orbie? Răspunsul ni-l dă sf. Augustin, zicând: „Cine te-a creat pe tine fără de tine, nu te va mântui pe tine fără de tine“. Adecă trebuie să lucrăm și noi împreună cu ajutorul primit dela Dumnezeu, care într'una ne chiamă la sine, să ne mântuească de această orbie. Ca și cei doi orbi din sf. evanghelie de azi să alergăm după Isus Hristos, rugându-l neîncetat, să ne dea lumina ochilor noștri sufletești. Poate la început ni-se va părea că Isus fuge dinaintea noastră și nu vrea să ne asculte așa cum cei doi orbi au trebuit să alerge mai mult după el, dar aceasta e numai o încercare, o punere la probă a credinții noastre și cu cât il vom ruga mai îndelung și mai stăruitor, cu atâta vom dovedi că suntem mai vrednici de ajutorul lui. Acela care și-a dat sângele pentru mântuirea noastră, nu ne va lăsa să orbecăm în întunerecul păcatelor noastre, căci Isus nicidecum nu ne părăsește decât atunci, când noi îl părăsim pe el. Amin.

I. C.

Predică din prilejul sfințirii clopotelor.

„Pe cei vii îi chem, pe cei morți îi plâng, fulgerile le frâng“.

Inscripție veche pe clopote.

Iub. Asc.! Multe zile bune și vrednice de comemorat are un popor. În deosebi noi creștinii avem din an în an Praznice mari, Sărbători frumoase, pe cari sfta Maica noastră Biserică anume le-a rânduit, ca oamenii să învețe să fie mai buni, să iubească și cinstească pe Dumnezeu din toată inima și din toată puterea lor; să iubească și cinstească pe Maica sfântă ca și pe Crăiasa cerului și deodată și Maica lor; să cinstească pe sfinții din cer ca și pe patronii lor, imitându-le pilda. Mai sunt însă în viața popoarelor dela sate și orașe și alte zile frumoase și momente vrednice de comemoraț, cari nu se întâmplă în tot anul, ci poate numai odată într'un traiu de om, dar cari încă sunt Praznice mari tocmai pentru că se întâmplă foarte rar și pentru că ele arată hărnicia, bunătatea, evlavia și simțul de jertfă al unui popor.

Un astfel de Praznic mare ne-a adunat și pe noi azi aci în această frumoasă comună: Praznicul sfințirii clopotelor, pe cari acest popor harnic, bun și cu frica lui Dumnezeu le-au cumpărat și adus din truda și osteneala lor întru preamărirea lui Dumnezeu. Și eu bucuros îmi iau sarcina ca din acest sărbătoresc prilej să vă grăiesc câteva cuvinte, izvorite din inimă, mai vârtos și pentru că văd că v'ați adunat aci din mai multe sate ca și niște vecini buni, să luați parte la bucuria acestor oameni când ei își văd realizată dorința mare de-a avea cât de curând clopote.

Iub. Asc.! Ce sunt clopotele? *Clopotele sunt glasul lui Dumnezeu* prin care ne chiamă la Biserică. Sunt glasul Păstorului celui adevărat care a zis despre sine: Eu sunt păstorul cel bun. Păstorul cel bun și sufletul său îl pune pentru oi. Iar El de fapt și-a pus sufletul, și-a dat viața, și-a vărsat și cel din urmă picur de sânge pentru noi: oile lui scumpe, numai ca să ne răscumpere și să ne facă fericiți.

Ați fost la război, știți că acolo se folosesc trîmbițe. Pentru ce? Pentru că cei reslățiți, cei pierduți în toiul luptei, să afle direcția unde pot și au să se stringă în loc sigur și la adăpost. Apoi ce este și viața noastră? Ea — după stul apostol Pavel — încă este luptă. Luptă continuă și permanentă. Luptă cu vrășmașii noștri seculari: diavolul, care ne îmbie toate plăcerile lumii acesteia păcătoase și desfrânate, luptă cu trupul nostru, care prin aplicările și patimele lui vrea cu tot prețul să guste până-n fund aceste plăceri; și mai este viața noastră luptă și cu năcazurile zilnice, cu greutatea traiului, pe care ni-l câștigăm cu sudoarea feței noastre. Și vedeți iub., în lupta aceasta de toate zilele trîmbița ce ne indică drumul sigur sunt clopotele. Ele sunt trîmbița lui Dumnezeu, prin glasul căreia ne stringe în jurul lui și ne cheamă la adăpost.

Și ce vrea glasul lui Dumnezeu exprimat prin Clopote? Ce alta decât ceace a zis s. Ioan bot.: »Pregătiți calea Dlui, drepte faceți cărările lui«. Marc. 1. 3'; ce alta decât ceace a zis s. Pavel apostolul: »Lăpădați pe omul cel vechiu care este stricat după poftetele înșelăciunii... și vă îmbrăcați în omul cel nou care s'a creat după Dumnezeu întru dreptate și sfințenie«. Efez. 4. 22—27. Ce vrea glasul lui Dumnezeu exprimat prin clopote? Ce alta decât să ne cheme la sine ca unul ce ne iubește; să ne cheme la casa lui cea sfîntă unde să ne învețe cum să trăim, să ne nobiliteze, perfecționeze unde să ne mîngăe și ajute în năcazurile noastre căci doară El singur zice: Veniți la mine toți cei osteniți și însărcinați și eu vă voi odihni pe voi!

Oh și spuneți-mi dragii mei, când are bietul om pămîntean mai mare lipsă de ajutorul și mîngăerea lui Dumnezeu dacă nu în zilele noastre? Dacă nu azi, oînd credința ni-se primejduiește în fel și fel de formă, când traiul nostru a plugarilor este din cale afară greu, pentru că ne ajung necazuri preste necazuri: odată secetă mare, altădată ploaie multe, apoi diferite pagube... când dară putem să zicem că ne zbatem ca peștele pe uscat.

Tocmai de aceea eu — vă spun drept — num-i pot închipui pentru un creștin bucurie mai mare, decât aceea, când auzind glasul clopotului își face cruce și

poate să vină la Biserică. Aici apoi în sta Biscrică vorbește el cu Dumnezeuul său cum vorbește copilul cu tatăl său; i-și deschide inima înaintea Lui și-i spune cu glas recunoscător: Doamne, Dumnezeuul meu, Tatăl meu din cer, a trecut o săptămână de când nu te-am văzut, decând n'am fost la tine. Iată că acum iarăși vin la tine, vin să-ți mulțumesc, că mi-ai ajutat, de-am putut munci pentru binele meu, a pruncilor mei, că mai ferit de pagube. Ajută-mi Doamne și în săptămâna ce vine și nu mă lăsa!

Spuneți-mi dragii mei, pentru bietul muritor există o mai mare bucurie decât aceasta? Oh spuneți-mi voi toți Iub. Asc. că unde i-și cearcă scut și apărare copilului pe care din toate părțile îl înconjură vrășmașii. asupritorii și răuvoitorii, dacă nu la părinți: la tată și mamă? Aici în casa părintească, aici în apropierea părintelui să simte el bine și în siguranță. Vedeți dragii mei, astfel de casă părintască este pentru noi toți și sf. Biserică, iar clopotul este glasul Tatălui nostru, prin care ne chiamă El la sine.

De câteori veți auzi deci Iub. glasul acestor clopote sfințite astăzi, să nu uitați nici odată, că prin ele Dumnezeu sfântul grăește către voi, El este carele vă chiamă, iar voi n'aveți să faceți altceva, decât să-i ascultați glasul și să-l urmați.

Iată Iub. cum își împlinește clopotul menirea lui cea mai principală care este: pe cei vii îi chiam. A doua menire a clopotului este: pe cei morți îi plâng. În urmare ce este mai departe clopotul: glasul Bisericei prin care ea își plânge fiii, când aceia se depart din lumea aceasta.

Așa-i Iub. asc. că orișice despărțire este încâtva dureroasă, voi știți preabine, pentru că ați trecut peste ea. Dureroasă este despărțirea d. e. aceluia, care merge la America, pentru că calea este lungă și nu știe cât va dura. Inșă necazurile și greutatele traiului îl apasă, îl muncesc, și vrând să scape de ele apucă toiagul pribegiei și pleacă cu sufletul în palmi și cu nădejdea la Dumnezeu sfântul, care singur poate să-l ajute. El pleacă, ei dar cum plâng cei de acasă, pentru că nu știu îl vor

mai revedea sau ba. Cu mult mai dureroasă v'a fost însă despărțirea când v'ați dus la războiu. Oh cum au plâns atunci mamele, soțiile, pruncii! Plânsați voi, plâns-a tot satul. Pentruce? Pentrucă v'ați dus acolo unde moartea își avea secerișul în belșug, unde — am putea zice — era plâns și scrișnirea dinților. Oh dureroasă despărțire într'adevăr! Dar vedeți, totuș a fost nădejde că veți scăpa de moarte, că Dumnezeu sfântul va ajuta și va veți întoarce iarăș în pace acasă la ai voștri. Ce să zicem însă atunci, când numai poți scăpa de moarte, când ești deja mort, rece și fără suflare? Aceea este cea mai duferoasă despărțire. Atunci nu mai este nici măcar nădejde de scăpare, atunci ai terminat cu toți și toate.

Oh și cum plânge atunci toată casa! Plâng părinții, plânge soția, soțul, plâng copiii și vecinii. Și vedeți dragii mei, atunci plânge și Biserica, plânge prin glasul clopotelor sale cu cari petrece la groapă pe cel mort. Pentrucă știți foarte bine, Biserica a întemeiat-o și lăsat-o Hristos să-ne de o maică bună. Ea primește de micuț, copilășul la sinul ei, il ia sub aripile ei prin sfântul Botez, il întărește prin sfântul Mir, iar mai târziu, când s'a întinat il curățește prin sfta taină a Mărturisirei, il unește cu Mântuitorul său în sfânta taină a Cuminăcăturii, il luminează cărările vieții prin darurile sale, il păzește și grijește în toată viața lui. Cu el este și în bine și în rău. Când e fericit li binecuvântă fericirea prin sfânta taină a Căsătoriei, iar când e năcăjit și vine la biserică ca să-și verse amarul său înaintea atotputernicului Dumnezeu, il întărește și mângăe așa, că el merge acasă liniștit și rezolut. Ca o mamă bună nu-l lasă nici în drumul lui cel din urmă, pe care il face cătră groapă, ci il petrece și acolo, și-l plânge prin glasul clopotelor sale.

Oh Iub. v'ați putut convinge și voi, că de multeori așa de jalnic sună clopotele, încât și dacă n'af cunoscut pe mortul acela, totuș și-se înmoaie inima și-ți vine să plângi. Da, pentrucă fți aduci aminte că poate nu peste mult aceleași clopote vor vesti și moartea ta și vor

plânge cu jale și atunci, când pe tine te vor duce la groapă.

Nu uita dar Iub. creștine, nu uita de aceste clopote sfințite în ziua de azi. Nu uita că ele sunt deodată și glasul bisericii prin care își petrece la groapă și își plânge morții săi, și plânge și tu împreună cu ea **pentru că știi bine: lucru bun și folositor este a se ruga și a plânge pe cei morți, cetim în sf. Scriptură. De câteori vei auzi deci glasul jalnic al acestor sfinte clopote, petrecând la groapă pe cutare scump reposat, ridicăți pălăria și zi din inimă: Dumnezeu sfântul să-l ierte și odihnească! aducându-ți aminte, că atunci, când acestea vor vesti moartea ta se va afla poate și pentru tine un suflet bun și cucernic, care va face la fel. ridicându-și și el pălăria își va face cruce și va zice și pentru tine un: Doamne iarta-l și-l odihnește.**

În urmă ce mai sunt clopotele? Sunt pilda cea mai eclatantă, dovada cea mai grăitoare despre simțul de jertfă a unui popor.

Un popor bun și harnic Iub. asc. nicicând nu se lasă înapoi. El știe că orișice lucru mare și greu, se poate face cu Dumnezeu; el știe că ceace azi ți-se pare imposibil și irealizabil, mâne prin jertfă și înțelegere apare deja realizabil, iar poimâne prin voință tare îl vezi isprăvit gata și terminat. Sf. apostol Pavel încă așa zice, că: **Toate le pot în Hristos celce mă întărește. Ei bine, dar la aceasta să recere jertfă; jertfă multă și mare adeseori, căci fără de jertfă nimic nu merge. Simțul de jertfă este — să zic așa — termometrul de cultură sufletească a unui popor. El arată măsura, gradul acela în care să știe însufleți un popor pentru binele său, pentru înaintarea și prosperarea sa. Și băgați bine de seamă ce vă spun, fericit este acel popor care nu uită nici odată de ceace căutăm la sf. slujbă că: ale Tale, dintru ale Tale, Ție ți-le aducem toate, care nu uită nici odată de ceace zice sf. apostol Pavel că: Ce ai ce n'ai primit? Nimic. Gol ai venit în lume, gol ai să pleci din lume. Tot ce ai este, pentru că ți-le-a dat Dumnezeu sfântul, de aceea Lui singur i-se cuvine toată cinstea, mărirea și închinăciunea! Da, repet încă odată,**

fericit este acel popor dragii mei, pentrucă aducându-și aminte de acest adevăr, jertfește bucuros din ceea ce i-a dat Dumnezeu să aibă. Iar din jertfa lui făcută cu gând bun și inimă curată se ridică biserici frumoase, se aduc clopote armonioase, se fac case și școli minunate, biblioteci impunătoare, pretutindenea răsar ca din povești ziduri tari și puternice, cari toate ridică nimbul și vaza, măresc cinstea și frumseța satului, laudă și preamăresc pe Dumnezeu cel atotputernic, proprietarul adevărat și Stăpânul tuturor.

Iub. creștinil Aceste clopote încă arată simțul de jertfă a voastră; arată hărnicia acestor oameni buni și cucernici, cari au plâns cu amar acum sunt 6 ani, atunci când mâni nemiloase s'au atins de clopotele lor și le-au zdrobit și le-au dus dela ei ca să facă din ele tunuri ce omoară oameni; le-au dus dela ei ca prin glasul lor dulce să nu slujască mai mult lor, ci să verse sânge de om, căci sânge trebuia acestor oameni fărădelege, sânge nevinovat încă și atunci, când au văzut, că pentru ei nu mai este scăpare; și asemenea nebunului care a dat cu capul de părete, cugetând că păretele se va sparge și nu capul, și ei s'au atins de biserici și clopote, de acestea scumpe clenodii și mărgăritare a creștinilor, cugetând că vor birui. Dar au uitat ceea ce cântăm noi creștinii români aproape la fiecare utrenie, că: Ceice urți biserica, rușinavă-veți dela Domnul, că precum iarba de foc așa veți fi uscați. Și Domnul cel Tare și puternic în războiu i-a rușinat pe deplin, ca să arete, că tot cei sfânt și sfinți nu se poate batjocori fără pedeapsă.

Clopotele aceste arată, că acești oameni harnici și creștini buni, cari în acelea vremuri grele și-au plâns cu amar clopotele, nu s'au lăsat înapoi, ci de atunci încoace mereu s'au tot gândit cum să-și poată aduce clopote noi în locul celor vechi. Dar fiindcă acesta este un lucru mare și greu ce poate numai odată se întâmpla în decurs de 100 ani, nu merge fără de jertfă. S'au pus dar pe lucru, și din sudoarea feței lor, din ceea ce Dumnezeu sfântul le-a dat, au adus jertfă; jertfă sfântă, jertfă plăcută și bineprimită înaintea lui Dumnezeu ca și alui

Avel. Au cumpărat și adus aceste sfinte clopote, cari să fie spre mărirea lui Dumnezeu, spre slujba bisericeii, spre cinstea, fala și mândria lor și a satului întreg.

Iată dragilor mei, cum pricepe un popor bun, să se facă vrednic de răsplata lui Dumnezeu! Iată cum deși vremurile sunt grele, scumpetea mare, pământul nu rodește, greutatea de traiu mai la tot pasul, înțelegând el totuș glasul sf. Scripturi care zice că: »Al Domnului este pământul și plinirea lui, lumea și toți ceice locuiesc într'ansa«, ps. 23, înțelegând el ceace zice sf. apostol Pavel: »Să facem bine până când avem timp« Gal. 6, 10, prin înțelegere și jertfa adusă a făcut din ziua de azi Demetriu Prasniciu mare al sfințirii clopotelor, care praznic îl vor pomeni cu mândrie încă și strănepoții lor.

Noi iub. cari ne-am adunat la acest Praznic n'avem decât să învățăm din pilda lor, ca și noi la rândul nostru să putem aduce asemenea jertfă plăcută și iubită înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor.

Iar acum la capăt, cătră voi îmi îndrept cuvântul Iubiți ascultători, vă poftesc dar și ajutor dela Domnul, ca să vă puteți bucura mulți ani de aceste clopote cari sunt roada ostenelelor voastre și jertfă binecuvântată. Vă poftesc și pe mai departe înaintare în celea bune. Doresc, ca aceste sfinte clopote să chie me și să adune la biserica voastră pe sute și mii, iar Domnul Dumnezeu atotputernic să asculte rugăciunile voastre ce le veți înălța la tronul Lui îndemnați de glasul acestor clopote. Să fie El cu voi în tot pasul vostru, să îndepărteze dela voi norii cei grei, ghița și toată stricăciunea dela voi, dela hotarul vosru, dela sămănăturile și vitele voastre; iar celuia pe care la glasul duios al acestor clopote îl veți petrece la locul de odihnă veșnică, Dumnezeu să-i fie milostiv și judecător blând. Amin.

GAVRIL POP.